

УДК 330. 332

Д. А. Міщенко,
доктор наук з державного управління, доцент, професор кафедри фінансів,
Дніпропетровська державна фінансова академія
Л. О. Міщенко,
кандидат економічних наук, доцент кафедри фінансів,
Дніпропетровська державна фінансова академія

ОЦІНКА СУЧАСНОГО СТАНУ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ АКТИВНОСТІ У РЕГІОНІ ТА ШЛЯХИ ЇЇ ПІДВИЩЕННЯ

D. Mishchenko,
PhD in Public Administration, lecturer, Professor, Department of Finance, Dnipropetrovsk State Finance Academy
L. Mishchenko,
PhD, Associate Professor Department of Finance, Dnipropetrovsk State Finance Academy

ASSESSMENT OF THE CURRENT STATE OF INVESTMENT ACTIVITY IN THE REGION AND WAYS TO IMPROVE

У статті проаналізовано динаміку прямих іноземних інвестицій, залучених у Дніпропетровську область; досліджено структуру іноземних інвестицій, залучених у Дніпропетровську область у розрізі секторів економіки у 2013 р.; вивчено структуру прямих іноземних інвестицій з країн світу в економіці регіону; наведено переваги та недоліки інвестиційного середовища Дніпропетровського регіону; розглянуто вплив інвестицій на валовий внутрішній продукт регіону та визначено залежність валового регіонального продукту від обсягу інвестицій.

Встановлено, що для покращення інвестиційної привабливості регіону необхідним є: формування умов для подолання штучних бюрократичних бар'єрів у здійсненні інвестиційної діяльності, які часто є підґрунтям для процвітання корупційних відносин; надання особливої уваги безумовному дотриманню права власності; забезпечення ретельного моніторингу у сфері виконання екологічних вимог щодо стану повітря, ґрунтів та питної води.

The article analyzes the dynamics of foreign direct investments in Dnipropetrovsk region. The structure of foreign investments in Dnipropetrovsk region by sectors of the economy in 2013. The structure of foreign direct investment (equity) in the world economy of the region; the advantages and disadvantages of investment environment of Dnipropetrovsk region. The influence of investment on gross domestic product of the region and Dependence gross regional product of investment.

It is established that in order to improve the investment attractiveness of the region is necessary: creating conditions for overcoming the artificial bureaucratic barriers to investment activities, which are often the basis for the prosperity of corrupt relations; special emphasis on unconditional respect for property rights; a close monitoring in environmental performance requirements of air, soil and water.

Ключові слова: інвестиції, прямі іноземні інвестиції, регіон, Дніпропетровська область, інвестиційне середовище.

Key words: investment, foreign direct investments, region, Dnipropetrovsk region, investment environment.

ВСТУП

На сучасному етапі розвитку економіки країни створення сприятливого інвестиційного клімату є однією з найважливіших задач, для нарощування інвестиційних ресурсів, поліпшення структури інвестиційних джерел і оптимізації напрямів їх використання відповідно до пріоритетів економічного зростання регіонів та країни в цілому.

Інвестиційна діяльність є основною передумовою для створення ефективної економіки та розвитку ринкових відносин в Україні. Стимування інвестиційної активності внутрішніх і закордонних інвесторів за рахунок сформованого несприятливого інвестиційного середовища веде до зниження загальних макроекономічних показників та зни-

женню ефективності всіх сфер економіки. Все це зумовлює необхідність аналізу сучасного стану інвестиційного клімату в Україні, виявленню проблем та шляхів їх вирішення задля активізації інвестиційних процесів.

У сучасних умовах досягти сталого економічного розвитку можна лише здійснивши структурні зрушення у господарському комплексі України. Враховуючи, що інвестиції виступають дієвим важелем здійснення структурної перебудови економіки, розв'язання соціальних і економічних проблем, то ключовими завданнями державного управління є покращення інвестиційного клімату, активізація інвестиційної активності, накопичення інвестиційних ресурсів та їх концентрація на пріоритетних напрямках розвитку економіки.

Питанням інвестиційної привабливості регіону присвячені праці таких науковців: Бланк І.О., Гаврилюк О.В., Гончаров А.Б., Дудчик О.Ю., Карпінський Б.А., Кубах Т.Г., Кудлай Ю.С., Панасенко Ю.М., Пересада А.А., Удалих О.О., Щукіна Б.М. та інші.

Слід відзначити, що більшість авторів передусім приділяють високу увагу пріоритетним сферам та об'єктам вкладання капіталу, залишаючи недостатньо дослідженими чинники, які впливають на інвестиційну привабливість регіону.

ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ

Мета статті — проаналізувати динаміку прямих іноземних інвестицій, залучених у Дніпропетровську область; дослідити переваги та недоліки інвестиційного середовища Дніпропетровського регіону; визначити залежність валового регіонального продукту від обсягу інвестицій; запропонувати основні заходи щодо покращення інвестиційної привабливості регіону.

РЕЗУЛЬТАТИ

Інвестиції відіграють центральну роль в економічному розвитку країни та регіонів, визначають загальне зростання її економіки.

Дніпропетровська область входить до числа 3-х найбільш інвестиційно привабливих регіонів України за показниками природно-ресурсного, промислового, науково-технічного та експортного потенціалу, розвитку економіки.

Дніпропетровська область є одним з найбільш потужних у економічному відношенні регіонів України. Разом з тим, останнім часом спостерігаються негативні прояви у економічному розвитку даного регіону, так індекс промислового виробництва за 2013 р. відносно 2012 р. становив 98,4%. Не досягнуто рівня випуску продукції на підприємствах переробної промисловості (індекс — 93,9%) та сфери з постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря (92,2%). В той же час, у добувній промисловості та розробленні кар'єрів, які протягом року нарощували темп приросту виробництва і були основою підсумків індустріального сектору регіону, рівень виробництва попереднього року перевищено (102,8%) [6].

Для економічного розвитку регіону важливою є торгівля з країнами Європейського Союзу. У січні — листопаді 2013 р. до них експортовано товарів на 1652,4 млн дол. (18,4% експорту області), імпортовано на 1784,7 млн дол. (36,7% імпорту області), і порівняно з аналогічним періодом попереднього року обсяги експорту товарів збільшились на 3%, імпорту — зменшились на 11%. Серед країн ЄС значні обсяги експортних поставок здійснено до Польщі — на 467,3 млн дол., Чехії — на 296,2 млн дол., Словаччини — на 213,2 млн дол. Найбільше отримано товарів з Німеччини (на 408,7 млн дол.), Польщі (на 328,6 млн дол.) та Італії (на 166,4 млн дол.) [2].

Дніпропетровщина є лідером у сфері залучення інвестицій. За обсягами залучених прямих іноземних інвестицій Дніпропетровська область упевнено посідає 1 місце серед областей України. Інвестиції в економіку області надійшли з 62 країн світу у 1280 підприємств та організацій області, 12 міст та 17 сільських районів. За станом на 31 грудня 2013 р. прямих іноземних інвестицій залучено до Дніпропетровщини на 9092,1 млн дол. США, що становить 108% до обсягів інвестицій на початок року.

Таблиця 1. Динаміка прямих іноземних інвестицій, залучених у Дніпропетровську область, млн дол. США

	Прямі іноземні інвестиції в область	Прямі інвестиції з області
2009	7054,1	111
2010	7495,1	152,3
2011	8208,2	144,1
2012	8432,3	191,1
2013	9092,1	200,3

Джерело: [1].

Аналіз динаміки прямих іноземних інвестицій, залучених у Дніпропетровську область (табл. 1) свідчить, про поступове збільшення інвестицій, причому значне зростання залучення прямих іноземних інвестицій в області відбувалося у 2011 та 2013 роках.

Загальний обсяг прямих іноземних інвестицій, внесених в область за весь період інвестування на 1 січня 2014 року становив 9092,1 млн дол. США. На одного мешканця області обсяг іноземних інвестицій становить 2757,8 дол. США. Збільшення обсягів іноземних інвестицій свідчить про те, що у регіоні для роботи інвесторів створюються належні гідні умови [2].

Вивчаючи структуру іноземних інвестицій, залучених у Дніпропетровську область у розрізі секторів економіки у 2013 р. можна підсумувати, що найбільш інвесторів цікавлять промисловість та торгівля, вагому частку також мають фінансова та страхова діяльність (рис. 1).

Найбільші обсяги іноземних інвестицій вкладено у підприємства промисловості — 70,8%, оптової та роздрібно-торгівлі, ремонту автотранспортних засобів — 10,3%, які займаються фінансовою та страховою діяльністю — 6,8%, операціями з нерухомим майном — 3,7%, адміністративним та допоміжним обслуговуванням 3,6% та в інші галузі.

Аналіз даних щодо структури прямих іноземні інвестиції з країн світу в економіці Дніпропетровської області

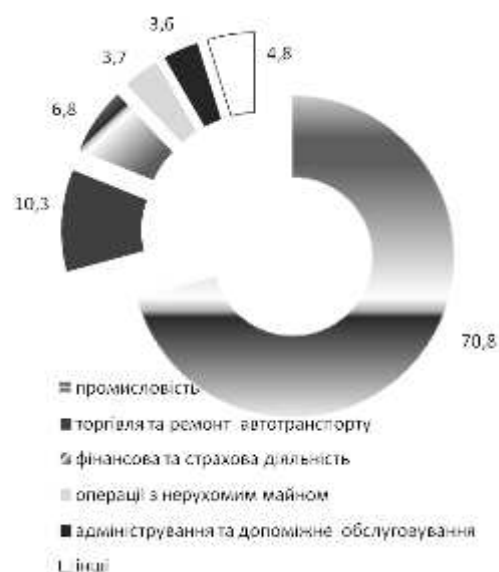

Рис. 1. Структура іноземних інвестицій, залучених у Дніпропетровську область у розрізі секторів економіки у 2013 р., %

Джерело: [1].

Таблиця 2. Структура прямих іноземних інвестицій з країн світу в економіці Дніпропетровської області, %

	2009	2010	2011	2012	2013
Усього	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
у тому числі					
Німеччина	46,7	62,1	58	55,6	51,1
Кіпр	16,9	23,4	28,9	30,3	29,2
Віргінські Острови (Брит.)	4,7	2,1	3	3,7	8,6
Австрія	5,4	1,7	1,6	1,7	1,4
Нідерланди	4,9	2,3	1,6	1,5	2
Велика Британія	4,6		1,7	1,5	1,8
Угорщина	2,1	1,1	1,4	0,9	0,8
Російська Федерація	1,9	1,9	0,5	0,8	0,7
Беліз	1,1	1	0,2	0,8	0,6
Естонія	0,2	0,6	0,5	0,6	0,5
Багамські Острови	1,1	0,7	0,6	0,5	0,5
Сент-Кітс і Невіс	0,6	0,8	0,1	0,2	0,3
США	1,2	0,6	0,5	0,4	0,3
Бельгія	0,7	0,3	0,3	0,2	0,2
Швейцарія	0,3		0,1	-	0,2
Франція	0,6			0,2	0,2
Панама	0,8		0,2	0,2	0,2
Ізраїль			0,2	0,2	0,1
Латвія		0,3			0,1
Туреччина	0,9	0,2	0,2		0,1
Інші країни	5,3	0,9	0,4	0,7	1,1

Джерело: [1].

(табл. 2) свідчить про те, що найбільшу питому вагу у здійсненні прямих іноземних інвестицій у Дніпропетровську область має Німеччина — протягом усього до-

Таблиця 3. Прямі іноземні інвестиції з країн світу в економіці області на 01.04.2014 р.

	млн дол. США	у % до підсумку
Усього	8316,1	100,0
у тому числі		
Німеччина	4507,0	54,2
Кіпр	2053,3	24,7
Віргінські Острови (Брит.)	719,1	8,6
Нідерланди	224,2	2,7
Велика Британія	153,6	1,8
Австрія	117,5	1,4
Беліз	88,9	1,1
Російська Федерація	63,9	0,8
Угорщина	61,3	0,7
Естонія	47,3	0,6
Сент-Кітс і Невіс	43,0	0,5
Багамські Острови	38,0	0,5
США	33,9	0,4
Бельгія	21,8	0,3
Швейцарія	20,4	0,2
Франція	13,9	0,2
Панама	11,2	0,1
Латвія	9,7	0,1
Ізраїль	8,4	0,1
Туреччина	6,6	0,1
Інші країни	73,1	0,9

Джерело: [1].

сліджуваного періоду її частка лише у 2009 році скоротилася нижче 50%. На другому місці — Кіпр, що пояснюється офшорною привабливістю цієї країни, тобто можна казати, що інвестиції з його боку здійснювали переважно вітчизняні та російські компанії. Подібна ж картина спостерігається і у 2014 році (табл. 3) — найбільшу питому вагу у здійсненні прямих іноземних інвестицій з країн світу в економіку Дніпропетровської області мають Німеччина та Кіпр.

Вивчаючи переваги та недоліки інвестиційного середовища Дніпропетровської області необхідно вказати, що сильними сторонами даного регіону є стратегічно вигідне економіко-географічне положення в центрі Європи, значний транзитний потенціал; природно-економічні умови потужний промисловий потенціал; сприятливе бізнес-середовище, розвинена транспортна інфраструктура; організаційна підтримка у реалізації інвестиційних проектів, досвід роботи з інвесторами; потужна освітня та науково-дослідна база, наявність конкурентоспроможної робочої сили. В той же час, такі фактори, як забруднення навколишнього середовища; необгрунтований тиск на бізнес, у тому числі з боку фіскальних органів; недостатні зусилля щодо захисту прав інвесторів обумовлюють слабкі сторони інвестиційного середовища Дніпропетровської області [5]. Підвищення якості професійно-технічної освіти; розвиток фінансової інфраструктури є основними можливостями, що можуть сприяти зростанню інвестиційної привабливості регіону. Перешкодити цьому можуть такі загрози, як залежність від природних ресурсів, тимчасові коливання попиту на ринках [4].

За допомогою методу економетричного моделювання розглянемо вплив інвестицій на валовий внутрішній продукт як основний економічний показник розвитку регіону (рис. 2).

Побудуємо лінійну регресійну модель, яка встановлює залежність валового внутрішнього продукту від інвестицій:

$$y = -95346,02 + 27,85 x_1$$

Можна підсумувати, що має місце високий рівень впливу обсягу залучених інвестицій на валовий внутрішній продукт регіону, а отже, його рівень безпосередньо залежить від того, наскільки ефективно буде здійснюватися робота щодо підвищення інвестиційної привабливості області, зростання її інвестиційного потенціалу.

Для забезпечення зростання інвестиційної привабливості регіону, на нашу думку, необхідною є реалізація наступних заходів:

- максимально можливе полегшення проходження різноманітних бюрократичних процедур та знищення можливостей для корупційних проявів. Вимоги, які висуваються до інвесторів повинні бути прозорими, обгрунтованими однаковими за подібних умов;

- забезпечення чіткого і безумовного захисту прав власності для того, щоб стимулювати залучення масштабних інвестицій на довготерміновій основі;

- неухильний контроль за додержанням вимог щодо екологічної безпеки;

- здійснення органами державної влади відкритої, прозорої та ефективної політики щодо інформування інвесторів про можливості, переваги та особливості інвестиційного середовища регіону (в тому числі за допомогою різноманітних зустрічей та форумів за участю національних та закордонних виробників і інвесторів та представників державних структур), сприяння місцевим підприємствам в участі у ділових подіях в інших областях України та за кордоном;

— здійснення об'єктивно обумовленої, прозорої інформаційної та фінансової підтримки підприємств [3].

Основними завданнями державної інвестиційної політики щодо покращення інвестиційного клімату як у Дніпропетровській області, так і в цілому в Україні варто вважати наступні:

- 1) спрямування особливих зусиль на забезпечення структурної перебудови економіки;
- 2) зменшення податкового навантаження, пільгове оподаткування суб'єктів економіки, що здійснюють інвестиційну і, особливо, інноваційну діяльність;
- 3) реалізація заходів щодо сприяння залученню інвестицій у наукову, та інноваційну діяльність;
- 4) приведення національного законодавства у відповідність із європейськими стандартами.

ВИСНОВКИ

Успішний розвиток вітчизняної економіки є неможливим без похвалення інноваційних та інвестиційних процесів. Одним з основних факторів успіху діяльності державних органів влади та суб'єктів господарювання є спроможність забезпечувати інноваційний розвиток шляхом залучення необхідних для такого розвитку інвестицій.

Сучасна кризова ситуація вимагає від української влади найближчим часом як на загальнодержавному, так й регіональному рівнях реалізувати цілу низку заходів з організації, економічного і правового забезпечення інвестиційної діяльності, реалізації інновацій. Особлива увага та цілковита державна підтримка повинна бути надана заходам зі створення законодавчого забезпечення та надання податкових стимулів інвестиційного процесу.

Для покращення інвестиційного клімату та забезпечення розвитку економіки України необхідно: подолання корупції у правової і судової сферах, взагалі на всіх рівнях влади; дебюрократизація підприємницької діяльності шляхом суттєвого зменшення кулькості дозвільних процедур та спрощення регуляторного середовища; стимулювання внутрішнього попиту на українську продукцію; зниження фіскального тиску на бізнес і зменшення податків; сприяння активному і комплексному розвитку українського ринку цінних паперів, створення умов для розвитку сучасних фондових інструментів, біржової і депозитарної інфраструктури.

Для всіх країн, що розвиваються, прямі іноземні інвестиції є надзвичайно важливим джерелом ресурсів для зміцнення національної економіки. Обсяг інвестицій безпосередньо впливає на успішність реформування економіки та її структурну перебудову, розвиток виробництва, створення ефективної ринкової та соціальної інфраструктури, забезпечення конкурентоспроможності регіону та країни в цілому.

Література:

1. Дудчик О.Ю. Аналіз інвестиційної привабливості Дніпропетровського регіону / О.Ю. Дудчик, Ю.С. Кудлай, Ю.М. Панасенко // Молодий вчений. — 2013. — Випуск № 1 (01). — С. 21—25.
2. Інвестиційний паспорт Дніпропетровської області / Державне агентство з інвестицій та управління національ-

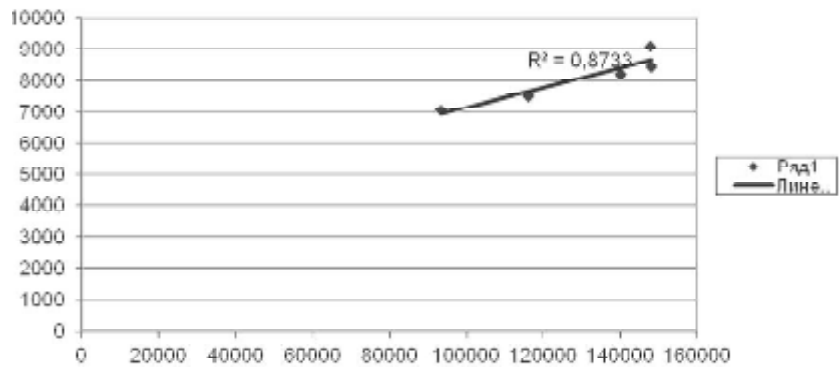

Рис. 2. Вплив інвестицій на валовий внутрішній продукт регіону

ними проектами України [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.ukrproject.gov.ua/sites/default/files/upload/dnipropetrovsk_dlya_saytu_1.pdf

3. Коваль Н. Інвестиційний клімат в Україні: оцінки міжнародних експертів / Н. Коваль // Запорізька правда. — 2013. — № [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.zppravda.info/?option=com_content&view=article&id=6423:2013-09-25-18-55-31&catid=34:2009-04-14-10-24-35&Itemid=63

4. Кубах Т.Г. Інвестиційний клімат держави: теоретичний та практичний аспект / Т.Г. Кубах // Ефективна економіка. — 2013. — № 12 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2604>

5. Франчук Т. Шляхи залучення іноземних інвестицій в економіку України / Т. Франчук // Ринок цінних паперів. — 2012. — № 10. — С. 47—53.

6. Шморгун Л.Г. Прямі іноземні інвестиції в економіку України: проблеми залучення та галузевого спрямування / Л. Г. Шморгун // Формування ринкових відносин в Україні. — 2013. — № 5. — С. 67—71.

References:

1. Dudchik, O.Y., Kudlay, Y.S. and Panasenko, Y.M. (2013), "Investment Analysis Dnepropetrovsk region", *Molodyy vchenyy*, vol. 1 (01), pp. 21—25.
 2. State Agency for Investment and National Projects of Ukraine (2013), "Investment passport Dnepropetrovsk region", available at: http://www.ukrproject.gov.ua/sites/default/files/upload/dnipropetrovsk_dlya_saytu_1.pdf (Accessed 20 November 2014).
 3. Koval, N. (2013), "The investment climate in Ukraine: international experts", *Zaporizka pravdac*, [Online], vol. 9, available at: http://www.zppravda.info/?option=com_content&view=article&id=6423:2013-09-25-18-55-31&catid=34:2009-04-14-10-24-35&Itemid=63 (Accessed 19 November 2014).
 4. Kubah, T.G. (2013), "The investment climate of the state: a theoretical and practical aspects", *Efektivna ekonomika*, [Online], vol. 9, available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2604> (Accessed 15 November 2014).
 5. Franchuk, T. (2012), "Ways to attract foreign investment in Ukraine", *Rynok tsinnyh paperiv*, vol. 10, pp. 47—53.
 6. Shmorgun, L.G. (2013), "Foreign direct investment in Ukraine: problems attracting and directing sectoral", *Formuvannya rynkovykh vidnosyn v Ukraini*, vol. 5, pp. 67—71.
- Стаття надійшла до редакції 20.11.2014 р.